

Original Research

Presenting a Model of Cyberbullying Victim Girls Based on Early Maladaptive Schemas with the Mediating Role of Peer Pressure

Esmail Soleymany¹
Milad Jafarpourerzaee²

Abstract

Girls who are victims of cyberbullying often face wide-ranging psychological and social consequences that can negatively affect their quality of life. The aim of the present study was to provide a model of girls who are victims of cyberbullying based on early maladaptive schemas with the mediating role of peer pressure. In this study, a sample of 210 girls aged 15 to 25, who had contacted the Cyber Police emergency center of West Azerbaijan Province, was selected through convenience sampling. The research variables were measured using the Young Schema Questionnaire–Short Form (1998), the revised Peer Pressure Scale (Singh et al, 2011: 163), and the Cyberbullying/Victimization Experiences Questionnaire (Antoniadou et al., 2016: 384). Data analysis using confirmatory factor analysis and structural equation modeling showed that the proposed model had a good fit; specifically, the chi-square to degrees of freedom ratio was 1.86 and the RMSEA index was 0.064. Furthermore, peer pressure was confirmed as a mediating variable that significantly strengthened the effect of early maladaptive schemas on cyberbullying victimization, such that the path coefficients ranged from 0.49 to 0.59 with T-values greater than 7. The findings of this study can provide a basis for designing preventive and therapeutic programs aimed at reducing the harms caused by cyberbullying.

¹. Associate Professor of Psychology, Department of Psychology, Faculty of Literature and Humanities, Urmia University, Urmia, Iran. (**Corresponding Author**) e.soleimani@urmia.ac.ir
². Ph.D. Student in Psychology, Department of Psychology, Faculty of Literature and Humanities, Urmia University, Urmia, Iran.mi.jafarpour@urmia.ac.ir

Date: 2025/03/02

Accept Date: 2025/10/04

DOI: 10.22051/JWSPS.2025.49763.2958

Keywords

Cyberbullying Victims, Schemas, Peer Pressure, Female Victims, Social Media, Structural Equation Modeling

Introduction

Cyberbullying has become one of the most serious challenges of modern societies in the digital era. Unlike traditional bullying, cyberbullying is not restricted by time or space; it occurs through social media, online games, messaging platforms, and other virtual spaces, often leaving victims feeling defenseless. This phenomenon is particularly harmful for young girls, who may be more exposed to relational aggression and more dependent on online interactions for social belonging. The psychological and social consequences of cyberbullying victimization are diverse, including depression, anxiety, low self-esteem, academic disengagement, and social withdrawal. Recognizing these negative outcomes, it is essential to identify the underlying cognitive and social mechanisms that increase vulnerability to cyberbullying. The present study addresses this need by proposing a model that integrates early maladaptive schemas as cognitive risk factors and peer pressure as a mediating social variable, with the aim of better understanding the dynamics of cyberbullying victimization among young Iranian girls.

Although cyberbullying has attracted scholarly attention worldwide, the literature in non-western contexts remains limited, and studies that examine both cognitive and social predictors simultaneously are particularly scarce. Early maladaptive schemas (EMS), rooted in unmet emotional needs during childhood and adolescence, represent cognitive vulnerabilities that distort individuals' perceptions of themselves and others. Girls who hold schemas such as disconnection, impaired autonomy, or other-directedness may be more sensitive to rejection and more likely to engage in maladaptive relational patterns, making them susceptible to victimization. In parallel, adolescence and early adulthood are developmental periods during which peer relations play a central role, and the pressure to conform to group norms can either protect or endanger individuals. However, few studies have examined peer pressure not only as a predictor but also as a mediator that channels the effect of EMS into increased risk of cyberbullying. Addressing this gap, the current study sought to provide an empirically validated model linking these constructs in the context of Iranian girls who had reported cyberbullying experiences to the Cyber Police (FATA). The conceptual framework of this study draws upon schema theory as formulated by Young (1998), which posits that maladaptive schemas such as disconnection and rejection, impaired autonomy and performance, and other-

directedness are formed early in life and persist into adulthood, influencing how individuals interpret social interactions. Empirical studies have confirmed the link between EMS and a wide range of psychological difficulties. Nicol and colleagues (2020), for example, conducted a systematic review and concluded that maladaptive schemas significantly contribute to the emergence of mental health issues among youth, reinforcing their relevance in understanding vulnerabilities to cyberbullying. On the social side, research into peer influence has consistently shown that adolescents are highly susceptible to group norms and expectations, with Singh et al (2011) demonstrating the validity and reliability of a revised Peer Pressure Scale for measuring this construct. Finally, cyberbullying has been operationalized and measured in various ways, with Antoniadou et al. (2016) offering one of the most reliable tools—the Cyberbullying/Victimization Experiences Questionnaire (CBVEQ)—to assess both victimization and perpetration. Together, these bodies of literature provide a strong foundation for integrating cognitive schemas, peer pressure, and cyberbullying into a single explanatory model.

Methodology

This research employed a descriptive-correlational design and tested the proposed relationships using structural equation modeling (SEM). The population of the study included girls aged 15 to 25 who had contacted the Cyber Police (FATA) in West Azerbaijan Province, Iran, in relation to cyberbullying incidents. Using a convenience sampling method, a total of 210 participants were recruited. Data were collected using three standardized instruments: The Young Schema Questionnaire–Short Form (1998) to measure early maladaptive schemas, the Peer Pressure Scale–Revised (Singh et al, 2011, p.163) to evaluate susceptibility to peer influence, and the Cyberbullying/Victimization Experiences Questionnaire (Antoniadou et al. 2016, p.384) to assess involvement in cyberbullying victimization. Statistical analyses, including confirmatory factor analysis and SEM, were performed with LISREL software in order to validate the measurement model and to test the mediating role of peer pressure.

Findings

The results demonstrated that the proposed model provided an acceptable fit to the data. The chi-square to degrees of freedom ratio was 1.86, while the RMSEA index was 0.064, both indicating good model adequacy. Additional indices such as CFI (0.91), IFI (0.93), and NFI (0.90) also confirmed the validity of the structural model. Most importantly, the analysis revealed that peer pressure significantly mediated the relationship between early maladaptive schemas and

cyberbullying victimization. The indirect effect of disconnection and rejection through peer pressure was statistically significant with a path coefficient of 0.49 and a T-value of 8.44. Similarly, impaired autonomy and performance exerted a strong indirect effect ($\beta = 0.59$, $T = 9.16$). Other schemas also showed meaningful paths: other-directedness ($\beta = 0.56$, $T = 9.05$), hypervigilance ($\beta = 0.48$, $T = 7.94$), and impaired limits ($\beta = 0.51$, $T = 8.65$). All effects were significant at $p < 0.001$. Taken together, these findings provide robust evidence that maladaptive schemas increase the likelihood of cyberbullying victimization primarily through the mechanism of peer pressure.

Conclusion

The study offers both theoretical and practical contributions to the field of cyberbullying research. Theoretically, it extends schema theory by empirically confirming that early maladaptive schemas not only contribute to internalizing and relational difficulties but also enhance susceptibility to external social pressures, which in turn elevate the risk of cyberbullying victimization. Practically, the findings underscore the importance of designing preventive interventions that address both cognitive and social dimensions of vulnerability. On the clinical side, schema-focused therapeutic approaches could be employed to help young individuals identify and restructure maladaptive beliefs, thereby reducing their sensitivity to peer pressure. Within educational settings, schools and universities could benefit from implementing peer education programs, resilience training, and media literacy workshops aimed at minimizing the negative impact of peer influence in online contexts. At the policy level, collaboration between educators, mental health professionals, and cyber police units could pave the way for comprehensive strategies to reduce cyberbullying incidents among adolescent girls. Ultimately, by targeting both maladaptive schemas and peer dynamics, interventions can more effectively mitigate the harm caused by cyberbullying.

References

- Ahi, Q., Salīmīzādeh, M. K., & Barja'ī, A. (2006). *Standardization of the short form of Young Schema Questionnaire*. Master's thesis, Allameh Tabataba'i University. (In Persian)
- Akhter, S. (2020). Cyber victimization of adult women: A systematic review. *Journal of Interpersonal Violence*, 35(23-24), 5337–5358. <https://doi.org/10.1177/0886260517721172>
- Antoniadou, N., Kokkinos, C. M., & Markos, A. (2016). Development, construct validation and measurement invariance of the Greek cyber-

- bullying/victimization experiences questionnaire (CBVEQ-G). *Computers in Human Behavior*, 65, 380-390. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.08.032>
- Baranoff, John & Oeil, Tian. (2007) Young Schema Questionnaire: Review of psychometric and measurement issues. *Australian Journal of Psychology*, 59(2), 78-86. <https://doi.org/10.1080/00049530601148397>
- Basharpour, S., & Zardi, B. (2019). Psychometric properties of the Cyberbullying/Victimization Experiences Questionnaire in students. *Journal of School Psychology*, 8(1), 43-57. <https://sid.ir/paper/216690/fa> (In Persian)
- Camerini, A. L., Marciano, L., Carrara, A., & Schulz, P. J. (2020). Cyberbullying perpetration and victimization among children and adolescents: A systematic review of longitudinal studies. *Telematics and Informatics*, 49, 101362. <https://doi.org/10.1016/j.tele.2020.101362>
- Cao, H., Wang, S., Zhou, N., & Liang, Y. (2025). From childhood real-life peer victimization to subsequent cyberbullying victimization during adolescence: A process model involving social anxiety symptoms, problematic smartphone use, and internet gaming disorder. *Psychology of Violence*, 15(1), 106–120. <https://doi.org/10.1037/vio0000548>
- Celsi, L., Paleari, F. G., & Fincham, F. D. (2021). Adverse childhood experiences and early maladaptive schemas as predictors of cyber dating abuse: An actor-partner interdependence mediation model approach. *Frontiers in Psychology*, 12, 623646. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.623646>
- Dostal, A. L., & Pilkington, P. D. (2023). Early maladaptive schemas and obsessive-compulsive disorder: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Affective Disorders*, 336, 42-51. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2023.05.053>
- Feng, R. Y., Knight, S., Bolton, V., Buchan-Pham, C., & Vitoroulis, I. (2024). Mental health and bias-based bullying and cyberbullying victimization among young adults with intersectional identities. *International Journal of Bullying Prevention*, 1-9. <https://doi.org/10.1007/s42380-024-00260-7>
- Giletta, M., Choukas-Bradley, S., Maes, M., Linthicum, K. P., Card, N. A., & Prinstein, M. J. (2021). A meta-analysis of longitudinal peer influence effects in childhood and adolescence. *Psychological Bulletin*, 147(7), 719. <https://doi.org/10.1037/bul0000329>
- Giumetti, G. W., & Kowalski, R. M. (2022). Cyberbullying via social media and well-being. *Current Opinion in Psychology*, 45, 101314. <https://doi.org/10.1016/j.copsy.2022.101314>
- Habibi Kalibar, R., & Sayyadi, S. (2021). The effect of family cohesion and peer groups on students' bullying behaviors. *Gender and Family Studies*, 9(1),

- 93-113. <https://dor.isc.ac/dor/dor/20.1001.1.25381938.1400.9.1.4.6> (In Persian)
- Halliday, S., Taylor, A., Turnbull, D., & Gregory, T. (2024). The relationship between traditional and cyber bullying victimization in early adolescence and emotional wellbeing: A cross-sectional, population-based study. *International Journal of Bullying Prevention*, 6(2), 110-123. <https://doi.org/10.1007/s42380-022-00144-8>
- Hellfeldt, K., López-Romero, L., & Andershed, H. (2020). Cyberbullying and psychological well-being in young adolescence: the potential protective mediation effects of social support from family, friends, and teachers. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(1), 45. <https://doi.org/10.3390/ijerph17010045>
- Henneberger, A. K., Mushonga, D. R., & Preston, A. M. (2021). Peer influence and adolescent substance use: A systematic review of dynamic social network research. *Adolescent Research Review*, 6(1), 57-73. <https://doi.org/10.1007/s40894-019-00130-0>
- Kennedy, R. S., Dendy, K., & Lawrence, A. (2024). Trends in traditional bullying and cyberbullying victimization by race and ethnicity in the United States: A meta-regression. *Aggression and Violent Behavior*, 101958. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2024.101958>
- Lozano-Blasco, R., Quilez-Robres, A., & Latorre-Coscolluela, C. (2023). Sex, age and cyber-victimization: A meta-analysis. *Computers in Human Behavior*, 139, 107491. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2022.107491>
- Morris, H., Larsen, J., Catterall, E., Moss, A. C., & Dombrowski, S. U. (2020). Peer pressure and alcohol consumption in adults living in the UK: A systematic qualitative review. *BMC Public Health*, 20, 1-13. <https://doi.org/10.1186/s12889-020-09060-2>
- Nicol, A., Mak, A. S., Murray, K., Walker, I., & Buckmaster, D. (2020). The relationships between early maladaptive schemas and youth mental health: A systematic review. *Cognitive Therapy and Research*, 44, 715-751. <https://doi.org/10.1007/s10608-020-10092-6>
- Pilkington, P. D., Bishop, A., & Younan, R. (2021). Adverse childhood experiences and early maladaptive schemas in adulthood: A systematic review and meta-analysis. *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 28(3), 569-584. <https://doi.org/10.1002/cpp.2533>
- Santor, D. A., Messervey, D., & Kusumakar, V. (2000). Measuring peer pressure, popularity, and conformity in adolescent boys and girls: Predicting school performance, sexual attitudes, and substance abuse. *Journal of Youth and Adolescence*, 29, 163-182. <https://doi.org/10.1023/A:1005152515264>

- Singh, S., Saini, S., & Goyal, N. (2011). Development of peer pressure scale: reliability, validity and factor structure. *Indian J Heal Wellbeing*, 2(1), 162-165.
- Sojta, K., & Strzelecki, D. (2023). Early maladaptive schemas and their impact on parenting: Do dysfunctional schemas pass generationally? A systematic review. *Journal of Clinical Medicine*, 12(4), 1263. <https://doi.org/10.3390/jcm12041263>
- Talbot, D., Harvey, L., Cohn, V., & Truscott, M. (2024). Combatting comorbidity: The promise of schema therapy in substance use disorder treatment. *Discover Psychology*, 4(1), 64. <https://doi.org/10.1007/s44202-024-00179-6>
- Town, R., Hayes, D., March, A., Fonagy, P., & Stapley, E. (2024). Self-management, self-care, and self-help in adolescents with emotional problems: A scoping review. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 33(9), 2929-2956. <https://doi.org/10.1007/s44202-024-00179-6>
- Tran, H. G. N., Thai, T. T., Dang, N. T. T., Vo, D. K., & Duong, M. H. T. (2023). Cyber-victimization and its effect on depression in adolescents: A systematic review and meta-analysis. *Trauma, Violence, & Abuse*, 24(2), 1124-1139. <https://doi.org/10.1177/15248380211050597>
- Van Royen, A., Wante, L., & Braet, C. (2024). The role of early maladaptive schemas in late adolescents suffering from school burnout and depressive symptoms. *Journal of Affective Disorders Reports*, 17, 100815. <https://doi.org/10.1016/j.jadr.2024.100815>
- Young, J. E., Klosko, J. S., & Weishaar, M. E. (2003). *Schema therapy: A practitioner's guide*. Guilford press.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

ارائه الگوی دختران قربانی قلدری سایبری بر پایه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با نقش میانجی فشار همسالان

اسماعیل سلیمانی^۱

میلاذ جعفرپور رضائی^۲

چکیده

دختران قربانی قلدری سایبری اغلب با پیامدهای روان‌شناختی و اجتماعی گسترده‌ای مواجه‌اند که می‌تواند بر کیفیت زندگی آن‌ها تأثیر بگذارد. هدف پژوهش حاضر، ارائه الگوی دختران قربانی قلدری سایبری بر پایه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با نقش میانجی فشار همسالان است. در این پژوهش، از جامعه دختران ۱۵ الی ۲۵ سال تماس‌گیرنده با فوریت‌های پلیس فتای استان آذربایجان غربی، حجم نمونه‌ای به تعداد ۲۱۰ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب و متغیرهای پژوهش با استفاده از پرسشنامه طرح‌واره ناسازگار اولیه یانگ-فرم کوتاه (۱۹۹۸)، پرسشنامه فشار همسالان (نسخه تجدیدنظرشده) سینگ و گوپال (۲۰۱۱) و پرسشنامه تجربه قلدری-قربانی سایبری آنتیادو و همکاران (۲۰۱۶) اندازه‌گیری شد. تحلیل داده‌ها با روش تحلیل عاملی تأییدی و مدل‌یابی معادلات ساختاری نشان داد که مدل فرضی از برازندگی مناسبی برخوردار است؛ به طوری که نسبت کای‌دو به درجه آزادی برابر با ۱/۸۶ و شاخص RMSEA برابر با ۰/۰۶۴ بود. همچنین مشخص شد فشار همسالان به‌عنوان یک متغیر میانجی، اثر طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه بر قربانی شدن سایبری را به‌طور معناداری تقویت می‌کند، به‌گونه‌ای که ضرایب مسیر بین ۰/۴۹ تا ۰/۵۹ با مقادیر T بالاتر از ۷ به‌دست آمد. یافته‌های پژوهش می‌تواند مبنایی برای طراحی برنامه‌های پیشگیرانه و درمانی در راستای کاهش آسیب‌های ناشی از قلدری سایبری باشد.

^۱ دانشیار گروه روان‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران. (نویسنده مسئول)

Samane.n.psy@gmail.com

^۲ دانشجوی دکتری روان‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران.

abbasi.ro@shahed.ac.ir

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۷/۱۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۱/۱۵

DOI: 10.22051/JWSPS.2025.49763.2958

واژگان کلیدی

قربانیان قلدری سایبری، طرح‌واره، فشار همسالان، قربانیان دختر، شبکه‌های اجتماعی، مدل‌یابی معادلات ساختاری

مقدمه و بیان مسئله

دوره نوجوانی^۱ به دلیل تغییرات سریع رشدی و عاطفی، تأثیر مهمی در کیفیت زندگی فرد در دوره‌های بعدی رشد دارد. این تغییرات در بسیاری از موارد موجب بروز مشکلات ناسازگاری رفتاری و هیجانی می‌شود (Town et al, 2024: 2932). یکی از مشکلات سازگاری دوره نوجوانی قلدری^۲ است که به‌عنوان یک سری رفتارهای پرخاشگرانه با فراوانی بالا، توسط فرد قلدر در برابر اطرافیان همسالان و افراد ضعیف‌تر از خود بروز می‌دهد. قلدری در سراسر جهان دارای شیوع است و بسیاری از کودکان و نوجوانان درگیر این رفتارهای قلدرمآبانه هستند که با قصد آسیب جسمانی و روان‌شناختی به دیگران انجام می‌شود (Kennedy et al, 2024: 101). با گسترش فناوری تلفن همراه، اینترنت و شبکه‌های اجتماعی، نوع جدیدی از قلدری شیوع پیدا کرده که تحت عنوان قلدری سایبری^۳ توصیف شده است (Feng et al, 2024: 6). به‌عبارتی، قلدری سایبری شامل استفاده از فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی مانند ایمیل، تلفن همراه، پیام‌های نوشتاری، پیام‌رسان‌های برخط، وب‌سایت‌ها، وبلاگ‌ها و سایر صفحات اینترنتی برای انجام رفتارهای عمدی، مکرر و خصمانه توسط یک فرد یا گروهی از افراد برای آسیب رساندن به یک نفر یا به دیگران است (Giumetti & Kowalski, 2022: 103)؛ اما قربانی شدن را به‌صورت رفتارهایی که گروهی از افراد به دلیل مورد هدف قرار گرفتن رفتارهای قلدرانه دیگران تجربه می‌کنند، تعریف کرده‌اند (Lozano-Blasco et al, 2023: 107). یکی از مخاطراتی که استفاده از فضای مجازی برای کاربران به دنبال دارد، مورد سوءاستفاده قرار گرفتن یا قربانی شدن در مقابل قلدران فضای مجازی است، آزار و اذیت سایبری که به آن آزار و اذیت دیجیتال نیز گفته می‌شود نوعی ایجاد مزاحمت توسط گروه‌های همسال، به خصوص همکلاسی‌ها، از

^۱. Adolescence

^۲. Bullying

^۳. Cyber Bullying

راه تلفن همراه و رایانه است (Tran et al, 2023: 1129). آمارها نشان می‌دهد ۴۲ درصد کودکان و نوجوانانی که از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند این نوع آزار را تجربه کرده‌اند. به بیان دیگر برخی کاربران از مزیت‌های فضای مجازی برای آسیب‌رسانی، اذیت و صدمه زدن به دیگر کاربران استفاده می‌کنند؛ قربانی فردی است که مورد آزار و اذیت قرار گرفته است (Camerini et al, 2020: 107). از این‌رو، قربانی سایبری پدیده‌ای نسبتاً جدید است و برخلاف قربانی سنتی که عمدتاً در محیط مدرسه اتفاق می‌افتد، در هر زمان از شب و روز و در هر جایی می‌تواند اتفاق بیفتد (Halliday et al, 2024: 118). میزان قربانی شدن در دختران بیشتر است و آن‌ها مشکلات بیشتری را تجربه می‌کنند. به این صورت که دختران بیشتر از پسران نسبت به دیگران همدلی ابراز می‌دارند (Akhter, 2020: 382).

از میان عوامل موثر بر قربانیان سایبری، می‌توان به نقش طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه^۱ اشاره کرد (Celsi et al, 2021: 623). طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه الگوهای هیجانی و شناختی خودآسیب‌رسانی هستند که در ابتدای رشد و تحول در ذهن شکل گرفته و در مسیر زندگی تکرار می‌شوند و نقش مهمی در شکل‌گیری مشکلات روان‌شناختی چون تحریف‌های شناختی، ایجاد الگوهای زندگی خودآسیب‌رسان و سبک‌های مقابله ناکارآمد و تداوم آن‌ها ایفا می‌کنند؛ به‌علاوه این طرح‌واره‌ها، غالباً ناکارآمد و پایدارند (Dostal & Pilkington, 2023 : 46). طرح‌واره‌های ناسازگار می‌تواند در اثر حوادث خاص مانند داشتن استدلال غیرمنطقی یا عدم موفقیت در زندگی منجر به عواطف منفی در افراد شود. طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه می‌توانند از طریق تجارب آزارنده اولیه به‌وجود بیایند و در موقعیت‌های مشابه موجب برانگیخته شدن افراد شوند (Talbot, 2023 :6). هر کدام از علائم آسیب‌شناسی روانی با یک یا تعداد بیشتری از طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه مرتبط است و در پژوهش‌ها عنوان شده که طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه سازوکارهای ناکارآمدی هستند که به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم با نشانه‌های مرضی مختلف در ارتباط هستند و به پریشانی روان‌شناختی می‌انجامد (Pilkington et al,)

¹. Early Maladaptive Schemas

572:2021). طبق نظر یانگ طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه باعث تحریک افکار خودآیند منفی و ناراحتی روانی شدید می‌شوند و هسته اصلی اختلالات شخصیت و مشکلات منش‌شناسی و بسیاری از اختلالات روانی قرار می‌گیرند (Nicol et al, 2020 : 724). بر اساس یافته‌های پژوهشی که توسط وان رویان و همکاران^۱ (۲۰۲۴) بر روی دانش‌آموزان انجام شد به این نتیجه رسیدند که طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه توان پیش‌بینی مشکلات رفتاری دانش‌آموزان را دارند. به این معنا که دانش‌آموزان با طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه از راهبردهای کنارآمدن ناکارآمد در زندگی استفاده می‌کنند. این طرح‌واره‌ها سبب سوگیری در تجزیه و تحلیل رویدادها می‌شوند و این تعبیر و تفسیر اشتباه به نوبه خود در روابط بین‌فردی به صورت فقدان تفاهم و همدلی، تحریف در واکنش‌ها، انتظارات غیرمنطقی آشکار می‌گردند و زندگی نوجوانان را به شرایط پراسترس می‌کشاند که اغلب آثار زیان‌بخشی در پی دارد.

به‌طور خاص در این مدل، علل دور و نزدیکی که در قربانی قلدری سایبری نقش داشتند معرفی شده است. با این حال علی‌رغم ارتباط طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و قربانی قلدری سایبری چیزی که مهم است و بایستی توجه خاصی شود، این است که طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه به خودی خود به قربانی قلدری سایبری نمی‌انجامد، بلکه به‌جای آن‌ها، عوامل روان‌شناختی، دانش‌آموزان را مستعد قربانی قلدری سایبری می‌کنند که می‌توان در این میان فشار همسالان^۲ را یکی از مهم‌ترین عوامل میانجی و اساسی در قربانی قلدری سایبری دانست (Henneberger et al, 2021 : 61). تأثیر فشار همسالان بر رفتارهای نوجوان را نمی‌توان نادیده گرفت. فشار همسالان یک پدیده اجتماعی است که نشان‌دهنده تأثیر مستقیم و غیرمستقیم همسالان بر رفتارها، عقاید و تصمیمات افراد است (Qin et al, 2022 : 44). این فشار ممکن است از طریق توصیه‌ها، انتظارات و یا انتخاب‌های رفتاری همسالان صورت گیرد و در مواردی حتی می‌تواند به شکل فشار گروهی یا جمعیتی اظهار شود (Morris et al, 2020 : 8). طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه به مشکلات روانی مختلفی از جمله اضطراب و افسردگی ارتباط دارند و می‌توانند بر روابط اجتماعی، توانایی مقابله با فشار همسالان و انطباق اجتماعی افراد تأثیر بگذارند. سوچتا و

1. Van Royen et al

2. Peer pressure

استرزلکی (۲۰۲۳) بیان کرده‌اند که نوجوانانی که در دوران کودکی احساس طردشدگی، بی‌اعتمادی یا عدم تأیید شده‌اند، ممکن است در برخورد با فشار همسالان دچار مشکلاتی ناتوانی در ایستادگی مقابل تأثیرات منفی گروه همسال و حتی رفتارهای ناسازگارانه شوند. این تأثیرات منفی به‌ویژه در مورد کسانی که طرح‌واره‌های بی‌کفایتی یا تنهایی اجتماعی دارند، بیشتر مشهود است و می‌تواند به تقویت مشکلات سازگاری اجتماعی آن‌ها منجر شود. به‌علاوه رابطه فشار همسالان و قربانی شدن در فضای مجازی موضوعی است که به‌دلیل تغییرات اجتماعی و گسترش تعاملات برخط اهمیت بیشتری یافته است. سائو و همکاران^۱ (۲۰۲۴) نیز نشان دادند که فشار همسالان می‌تواند بر احتمال قربانی شدن در فضای مجازی اثر بگذارد. نوجوانانی که تحت تأثیر فشار همسالان قرار دارند، برای تطابق با گروه و اجتناب از طرد شدن ممکن است به رفتارهایی دست بزنند که آن‌ها را در معرض آزار و اذیت سایبری قرار می‌دهد. این فشار اجتماعی به‌ویژه در نوجوانانی که احساس ناامنی یا کمبود حمایت اجتماعی دارند، بیشتر به چشم می‌خورد. مطالعه هلفلدت و همکاران (۲۰۲۰) نیز نشان داده‌اند که تأثیرات منفی قربانی سایبری در برخی موارد از قربانیان سنتی نیز شدیدتر است. زیرا محیط‌های مجازی حد و مرزی ندارند و فرد قربانی حتی در محیط خصوصی خود مانند خانه نیز ممکن است احساس ناامنی کند. این تأثیرات منفی به‌خصوص در افراد برخوردار از حمایت اجتماعی ضعیف شدیدتر است. زیرا در مواجهه با آزار سایبری بیشتر احساس در ماندگی و طرد اجتماعی می‌کنند. فشار همسالان معمولاً از طریق تأثیر مستقیم و غیرمستقیم دوستان، همکلاسی‌ها و همسالان انتقال می‌یابد و می‌تواند بر تصمیم‌گیری‌ها و رفتارهای افراد تأثیر بگذارد. نوجوانان به‌خصوص در برابر عقاید و اعمال همسالان خود حساس هستند و فشار همسالان را عامل مهمی در رفتارهای قلدری به‌ویژه قلدری سایبری و همچنین قربانیان سایبری است (Giletta et al, 2021: 719).

پژوهش‌ها نشان داده‌اند طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه می‌توانند تأثیر عمیقی بر شکل‌گیری روابط اجتماعی و آسیب‌پذیری فرد در برابر پدیده‌هایی مانند قربانی شدن در قلدری سایبری

1. Cao et al

داشته باشند. همچنین، فشار همسالان به‌عنوان یکی از عوامل کلیدی محیطی، در تشدید یا کاهش این آسیب‌پذیری نقش برجسته‌ای ایفا می‌کند. با وجود اهمیت این عوامل، خلأ پژوهشی قابل توجهی در بررسی سازوکارهای دقیق این روابط به چشم می‌خورد؛ به‌ویژه این‌که چگونه می‌تواند به‌عنوان یک متغیر میانجی، ارتباط بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و قربانی شدن در قلدری سایبری را توضیح دهد. با توجه به افزایش موارد قربانی قلدری سایبری در میان دختران نوجوان و اثرات منفی گسترده آن بر سلامت روانی و اجتماعی آنان، پژوهش حاضر تلاشی برای پر کردن این خلأ و ارائه الگوی جامع در این زمینه است. پژوهش حاضر با این هدف انجام شد که نقش واسطه‌ای فشار همسالان بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و قربانی قلدری سایبری، مشخص گردد. با توجه به اهمیت عوامل شناختی و اجتماعی در تبیین قلدری سایبری و با استناد به مبانی نظری و پیشینه پژوهشی، می‌توان انتظار داشت طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و فشار همسالان نقش مهمی در تجربه قربانی شدن ایفا کنند. بر این اساس، پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این پرسش اساسی بود که آیا طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با میانجی‌گری فشار همسالان می‌توانند قربانی شدن در قلدری سایبری را پیش‌بینی کنند؟

پیشینه تجربی

مطالعات بسیاری به بررسی عوامل مؤثر بر قربانی شدن در فضای مجازی پرداخته‌اند. از جمله وان رویان و همکاران (۲۰۲۴) نشان داد که نوجوانان دارای طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، به‌ویژه در حیطه طرد، نقص و وابستگی، بیشتر در معرض تجربه‌های منفی در فضای مجازی قرار دارند. همچنین پیلکینگتون و همکاران (۲۰۲۱) تأکید کرده‌اند که این طرح‌واره‌ها با سوگیری در پردازش اطلاعات بین‌فردی، زمینه‌ساز تکرار نقش قربانی در تعاملات برخط هستند. تران و همکاران (۲۰۲۳) نیز نشان دادند که نوجوانانی که از عزت‌نفس پایین و باورهای منفی نسبت به خود رنج می‌برند، بیشتر دچار اضطراب اجتماعی و رفتارهای اجتنابی در شبکه‌های اجتماعی می‌شوند. در پژوهشی دیگر کلسی و همکاران (۲۰۲۱) به نقش تجارب آسیب‌زای کودکی و طرح‌واره‌های ناسازگار در پیش‌بینی خشونت در روابط مجازی اشاره کردند. یافته‌های آن‌ها نشان داد که هرچه فرد طرح‌واره‌های منفی‌تری داشته باشد، بیشتر درگیر روابط زیان‌آور و تجربه احساس شرم در

فضای دیجیتال می‌شود. هالیدی و همکاران (۲۰۲۴) بیان کردند که طرح‌واره‌های ناسازگار در کنار مهارت‌های پایین در تنظیم هیجانی، می‌توانند نقش کلیدی در تداوم روابط آسیب‌زا در بستر دیجیتال داشته باشند. از منظر اجتماعی، گیلتا و همکاران (۲۰۲۱) در یک فراتحلیل طولی به این نتیجه رسیدند که فشار همسالان نه تنها باعث افزایش احتمال انجام رفتارهای پرخطرانه می‌شود، بلکه نقش مهمی در ناتوانی نوجوانان در مقابله با آزارهای برخط دارد. همچنین گیومتی و کوالسکی (۲۰۲۲) بیان کرده‌اند که فشار اجتماعی، به‌ویژه در گروه‌های دوستی، می‌تواند منجر به مشارکت ناخواسته در چالش‌ها یا بازی‌های سایبری و در نهایت تجربه قلدری شود.

مطالعات داخلی نیز از جمله پژوهش بشرپور و زردی (۱۳۹۸) نشان داده‌اند که عواملی چون خودپنداره منفی، ترس از طرد، اضطراب اجتماعی و حساسیت هیجانی، رابطه مستقیمی با تجربه قربانی شدن در فضای مجازی دارند.

در مجموع، پیشینه پژوهش‌ها مؤید آن است که تعامل میان متغیرهای درونی (طرح‌واره‌ها) و محیطی (فشار همسالان) نقش تعیین‌کننده‌ای در تجربه قربانی شدن در فضای مجازی دارند. پژوهش حاضر با تکیه بر این یافته‌ها، تلاش دارد مدلی تلفیقی از این عوامل ارائه دهد که همزمان به جنبه‌های شناختی و اجتماعی تجربه قربانی شدن در قلدری سایبری توجه داشته باشد.

چارچوب نظری

پژوهش حاضر به لحاظ نظری بر پایه ترکیب رویکردهای شناختی، طرح‌واره‌محور و اجتماعی بنا شده است. نظریه طرح‌واره‌درمانی یانگ و همکاران (۲۰۰۳) به‌عنوان زیربنای شناختی پژوهش تأکید می‌کند که طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در اثر ناکامی در ارضای نیازهای هیجانی بنیادین در کودکی شکل گرفته و در بزرگسالی نیز در مواجهه با موقعیت‌های اجتماعی مجدداً فعال می‌شوند. این طرح‌واره‌ها شامل الگوهای درونی شده‌ای از احساس ناایمنی، بی‌کفایتی، طرد، شرم یا وابستگی‌اند که می‌توانند پردازش اطلاعات اجتماعی و پاسخ‌های هیجانی فرد را تحریف کنند. طرح‌واره‌های ناسازگار، به‌خصوص در حوزه‌های طرد، نقص، بی‌اعتمادی، و وابستگی می‌توانند بر ادراک فرد از روابط بین‌فردی و فضای مجازی اثر منفی بگذارند. پژوهش‌های متعدد تأکید

کرده‌اند که طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با بروز رفتارهای خودبازدارنده، تسلیم‌گرایانه یا رفتارهای انفعالی در تعاملات مجازی مرتبط‌اند. این الگوهای شناختی می‌توانند ادراک تهدید، حساسیت هیجانی بالا و خودسرزنی را در تعامل با همسالان برخط افزایش دهند (Van Royen et al, 2024 :100 ; Pilkington et al, 2021 :46).

در حوزه تعاملات بین‌فردی، نظریه‌های فشار همسالان نقش کلیدی در درک فرآیندهای اجتماعی نوجوانان دارند. فشار همسالان به‌عنوان عاملی اجتماعی می‌تواند از طریق سازوکارهایی چون تمایل به تعلق، اجتناب از طرد، یا وابستگی هیجانی، فرد را به پذیرش نقش منفعل در روابط برخط سوق دهد (Santor et al, 2000 :171). مطالعات نشان داده‌اند که در دوران نوجوانی، نیاز به تأیید گروه همسالان در بالاترین سطح قرار دارد و بسیاری از نوجوانان برای کسب این تأیید، به رفتارهایی تن می‌دهند که با ارزش‌ها یا احساس امنیت روانی‌شان در تعارض است. این تأثیر زمانی شدیدتر می‌شود که فرد دارای طرح‌واره‌های شناختی ناسازگار باشد و به دلیل احساس عدم کفایت یا شرم، نتواند در برابر فشارهای گروهی مقاومت کند. به‌علاوه، نوجوانان دارای ویژگی‌های شخصیتی وابسته یا سبک‌های دلبستگی ناایمن، در برابر فشار همسالان برای مشارکت در چالش‌ها یا تعاملات ناسالم مجازی آسیب‌پذیرترند (Giumetti & Kowalski, 2022: 103).

در نهایت، قلدری سایبری نوعی آزار روانی در بسترهای دیجیتال است که تحت تأثیر تعامل بین ساختارهای شناختی فرد (طرح‌واره‌ها) و نیروهای محیطی (فشار همسالان) شکل می‌گیرد. مدل‌های چندعاملی قلدری سایبری، مانند مدل اجتماعی-شناختی بندورا (۲۰۰۱) نیز بر نقش واسطه‌ای ادراک فرد از خود، موقعیت و انتظارات اجتماعی در بروز یا تداوم تجربه قربانی شدن تأکید دارند. در چارچوب مفهومی پژوهش حاضر، فرض بر آن است که طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه هم به‌طور مستقیم و هم از طریق متغیر میانجی فشار همسالان، احتمال قربانی شدن در فضای سایبری را افزایش می‌دهند. این چارچوب با تأکید بر هم‌افزایی عوامل درونی و بیرونی، تبیینی جامع برای درک آسیب‌پذیری نوجوانان در برابر قلدری سایبری ارائه می‌دهد.

شکل ۱ مدل مفهومی پژوهش را به تصویر می‌کشد.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

Figure 1. Conceptual research model

در همین راستا، فرضیه‌های زیر تدوین گردید:

- ۱- بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و قربانی شدن در قلدری سایبری رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.
- ۲- بین فشار همسالان و قربانی شدن در قلدری سایبری رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.
- ۳- فشار همسالان نقش میانجی در رابطه بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و قربانی شدن در قلدری سایبری ایفا می‌کند.

روش پژوهش

طرح پژوهش حاضر با توجه به موضوع توصیفی - همبستگی از نوع مدل‌یابی معادلات ساختاری است. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه دخترانی بود که با فوریت‌های پلیس فتا در استان آذربایجان غربی در شش ماهه اول سال ۱۴۰۳ تماس گرفته بودند (N=۳۹۸). حداقل حجم نمونه

لازم برای پژوهش حاضر براساس شاخص N بحرانی هولتر^۱ و براساس تعداد متغیرهای مکنون و مشهود در پژوهش حاضر برابر با $CN=163/83$ به دست آمد (Kline, 2016: 224) که با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس ۲۱۰ شرکت‌کننده جهت اجرای پژوهش انتخاب شدند. پس از هماهنگی‌های تلفنی و کسب رضایت آزمودنی‌ها، پرسشنامه به صورت الکترونیکی توسط آنان تکمیل گردید. جهت طبقه‌بندی، پردازش و تحلیل داده‌ها و بررسی فرضیه‌های پژوهش از نرم‌افزارهای آماری SPSS-27 و LISREL-8.80 استفاده شد. برازش مدل فرضی با کاربرد روش مدلیابی معادلات ساختاری مورد آزمون قرار گرفت. ملاک‌های ورود به این پژوهش عبارت‌اند بودند از دخترانی که در نیمه نخست سال ۱۴۰۳ با فوریت‌های پلیس فتا در استان آذربایجان غربی تماس گرفته بودند، در بازه سنی ۱۵ تا ۲۵ سال قرار دارند، قربانی قلدری سایبری بر اساس گزارش ارائه‌شده به پلیس فتا محسوب می‌شوند، از توانایی تکمیل پرسشنامه الکترونیکی (شامل دسترسی به اینترنت و مهارت لازم) برخوردار بودند و با رضایت آگاهانه در پژوهش مشارکت می‌کنند. ملاک خروج نیز تنها افرادی بود که پرسشنامه را به طور کامل تکمیل نکرده باشند. در این مطالعه، تمامی ملاحظات اخلاقی از جمله کسب رضایت آگاهانه، تضمین محرمانگی اطلاعات، پرهیز از هرگونه اجبار در مشارکت، شفاف‌سازی اهداف پژوهش و استفاده صرفاً علمی و پژوهشی از داده‌ها به طور کامل رعایت شده است. ابزار گردآوری اطلاعات به شرح زیر است:

پرسشنامه طرح‌واره ناسازگار اولیه یانگ - فرم کوتاه^۲: این پرسشنامه توسط یانگ^۳ (۱۹۹۸) برای ارزیابی ۱۵ طرح‌واره ناسازگار اولیه ساخته شده و شامل ۷۵ سؤال است که هر پنج مؤلفه یک طرح‌واره را می‌سنجد. حداقل و حداکثر نمره ممکن به ترتیب ۷۵ و ۴۵۰ است و در یک طیف لیکرت ۶ درجه‌ای از (کاملاً درست) تا (کاملاً غلط) نمره‌گذاری می‌شوند. این ابزار، ۱۵ طرح‌واره ناسازگار اولیه را در ۵ حوزه «بریدگی و طرد»، «خودگردانی و عملکرد مختل»، «دیگر جهت‌مندی»، «گوش به زنگی پیش از حد و بازداري» و «محدودیت‌های مختل» شناسایی می‌کند. حوزه اول شامل طرح‌واره‌های ره‌اشدگی / بی‌ثباتی، بی‌اعتمادی / بدرفتاری، انزوای اجتماعی /

1. Hoelter's Critical N

2. The Young Schema Questionnaire: short form (YSQ-SF)

3. Young

بیگانگی، نقص/شرم، محرومیت هیجانی است که سؤالات ۱ تا ۲۵ پرسشنامه را در بردارد. حوزه دوم شامل طرح‌واره‌های وابستگی/بی‌کفایتی، آسیب‌پذیری نسبت به بیماری، خودتحول‌نیافته/گرفتار و شکست است که سؤالات ۲۶ تا ۴۵ را در بردارد. حوزه سوم شامل طرح‌واره‌های اطاعت-فداکاری است که سؤالات ۴۶ تا ۵۵ را در بردارد. حوزه چهارم شامل طرح‌واره‌های بازداری هیجانی، معیارهای سرسختانه/بیش‌انتقادی که سؤالات ۵۶ تا ۶۵ را در بردارد. حوزه پنجم شامل طرح‌واره‌های استحقاق/بزرگ‌منشی و خودکنترلی ناکافی است که سؤالات ۶۶ تا ۷۵ را در بر دارد. اعتبار فرم کوتاه پرسشنامه اولیه یانگ (۱۹۹۹) برای مؤلفه‌های محرومیت هیجانی ۰/۸۷، طرد/رهاشدگی ۰/۸۶، بی‌اعتمادی/بدرفتاری ۰/۸۳، انزوای اجتماعی ۰/۷۸، نقص/شرم ۰/۷۶، شکست ۰/۸۹، وابستگی/بی‌کفایتی ۰/۸۲، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر یا بیماری ۰/۸۵، گرفتاری/در دام افتادگی ۰/۷۹، اطاعت ۰/۸۱، ایثار ۰/۸۴، بازداری هیجانی ۰/۷۵، معیارهای نامنعطف ۰/۷۹، استحقاق و خویش‌داری ۰/۸۲ و خودانضباطی ناکافی ۰/۸۵ به دست آمده است و اعتبار کلی پرسشنامه ۰/۸۲ گزارش شده است. روایی پرسشنامه توسط یانگ (۱۹۹۹) براساس ساختار عاملی و روایی سازه مورد تأیید قرار گرفته است. بارانف و تیان^۱ (۲۰۰۷) آلفای کرونباخ پرسشنامه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه را به‌عنوان شاخصی از همسانی درونی برای خرده‌مقیاس‌های بالاتر از ۰/۸۰ و برای کل مقیاس‌ها ۰/۹۶ گزارش کرده‌اند و نشان دادند که این پرسشنامه از روایی افتراقی خوبی برخوردار است. در پژوهش یوسفی و همکاران (۱۳۹۵) ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۸ و ضرایب همبستگی حوزه‌های طرح‌واره‌ها در دامنه ۰/۵۵ تا ۰/۸۹ گزارش شده است. در پژوهش حاضر، میزان آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۹۵ به دست آمد.

پرسشنامه فشار همسالان (نسخه تجدید نظر شده)^۲: این پرسشنامه توسط سینگ و همکاران^۳ (۲۰۱۱) طراحی و دارای ۲۵ سوال است. این پرسش‌نامه با مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت از ۱ = کاملاً مخالف تا ۵ = کاملاً موافق نمره‌گذاری شده است. کمترین نمره ۲۵ و بیشترین نمره ۱۲۵

۱. Baranoff & Tian

۲. Peer Pressure Questionnaire-Revised (PPQ-R)

۳. Singh et al

است و افراد با امتیاز کمتر از ۵۵ فشار همسالان کمی را تجربه کرده‌اند. افراد با امتیاز ۵۶ تا ۷۲، سطح متوسطی از فشار همسالان را تجربه کرده‌اند، درحالی که افراد با امتیاز بیشتر از ۷۲، سطح زیادی از فشار همسالان را تجربه کرده‌اند. ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه ۰/۹۱ و روایی آن نیز ۰/۸۶ گزارش شده است. این پرسشنامه در ایران نیز مورد هنجاریابی صورت گرفته که آلفای کرونباخ آن ۰/۸۷ و روایی آن ۰/۷۹ محاسبه گردیده است (حبیبی کلپیر و صیادی، ۱۴۰۰). در پژوهش حاضر میزان آلفای کرونباخ این پرسشنامه ۰/۸۹ به دست آمد.

پرسشنامه تجربه قلدری-قربانی سایبری^۱: این پرسشنامه توسط آنتیادو و همکاران^۲ (۲۰۱۶) طراحی شد با ۲۴ گویه دو خرده‌مقیاس قلدری سایبری^۳ (گویه‌های ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳ و ۲۴) و قربانی سایبری^۴ (گویه‌های ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱ و ۱۲) را اندازه‌گیری می‌کند. پرسشنامه در طیف ۵ درجه‌ای نمره‌گذاری می‌شود؛ به این صورت که (هرگز ۱ نمره)، (یک یا دو بار، ۲ نمره)، (بعضی اوقات، ۳ نمره)، (اکثر مواقع، ۴ نمره) و (هر روز، ۵ نمره) داده می‌شود. حد پایین پرسشنامه ۲۴ و حد بالای آن ۱۲۰ است. سازندگان مقیاس برای بررسی پایایی پرسشنامه از آلفای کرونباخ استفاده کرده‌اند که ضرایب برای قلدری سایبری ۰/۸۹ و قربانی سایبری ۰/۸۰ به دست آمده و اعتبار عاملی پرسشنامه را بررسی که واریانس مشترک بین دو عامل قلدری سایبری و قربانی سایبری برابر با ۰/۴۱ گزارش شده است که نشان‌دهنده همبستگی متوسط بین این دو عامل و در عین حال تمایز مفهومی آن‌ها است؛ به علاوه، شاخص خطای ریشه مجذور میانگن تقریب (ریشه میانگین مربعات خطای برآورد) ۰/۰۳۱ و معنادار به دست آورده‌اند (آنتیادو و همکاران، ۲۰۱۶). در داخل ایران از آلفای کرونباخ برای بررسی قابلیت پایایی پرسشنامه استفاده شده که میزان برای ضریب قلدری سایبری ۰/۷۵، قربانی سایبری ۰/۷۸ و کل پرسشنامه ۰/۷۹ است. همچنین پایایی پرسشنامه به روش بازآزمایی بررسی شده است که ضریب همبستگی به فاصله یک هفته برای قلدری سایبری ۰/۶۳ و قربانی سایبری ۰/۶۹ و معنادار در سطح ۰/۰۱ به دست آمده است. همچنین روایی پرسشنامه ۰/۸۴ محاسبه شده

^۱. Cyber-Bullying/Victimization Experiences Questionnaire (CBVEQ)

^۲. Antoniadou et al

^۳. Cyber-bullying

^۴. Cyber-victimization

است (بشرپور و زردی، ۱۳۹۸). در پژوهش حاضر میزان آلفای کرونباخ کل این پرسشنامه ۰/۸۸ به دست آمد.

یافته‌های پژوهش

تحلیل داده‌های جمعیت‌شناختی نشان داد از میان شرکت‌کنندگان پژوهش حاضر، میانگین سنی آن‌ها ۱۹/۸ سال گزارش شده است. از نظر وضعیت تحصیلی، ۴۵ درصد (۹۴ نفر) دانش‌آموز، ۳۵ درصد (۷۴ نفر) دانشجو و ۲۰ درصد (۴۲ نفر) فاقد تحصیل یا شاغل بودند. همچنین ۶۵ درصد (۱۳۷ نفر) از شرکت‌کنندگان در مناطق شهری و ۳۵ درصد (۷۳ نفر) در مناطق روستایی سکونت داشتند. از نظر وضعیت اقتصادی-اجتماعی، ۳۰ درصد (۶۳ نفر) سطح پایین، ۵۰ درصد (۱۰۵ نفر) سطح متوسط و ۲۰ درصد (۴۲ نفر) سطح بالا را گزارش کردند. شاخص‌های توصیفی متغیرهای مورد استفاده در پژوهش، شامل مقدار کمینه، بیشینه، میانگین، انحراف استاندارد، چولگی و کشیدگی در جدول ۱ گزارش شده است.

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

Table 1. Descriptive Indicators of Research Variables

Variables	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum	Skewness	Kurtosis
Disconnection & Rejection	88.75	1.87	25	120	-0.29	-0.43
Impaired Autonomy & Performance	59.23	2.14	20	100	-0.48	-0.25
Other-Directedness	24.77	1.96	10	48	-0.21	-0.42
Hypervigilance	31.87	3.13	10	50	-0.25	-0.32
Impaired Limits	29.01	5.88	10	49	-0.32	-0.56
Peer Pressure	61.82	4.77	35	120	0.85	0.33
Cyberbullying Victimization	42.61	2.76	14	58	0.51	1.64

با توجه به این‌که مدلیابی معادلات ساختاری یک روش آماری مبتنی بر ماتریس واریانس-کوواریانس است، بنابراین داده‌های گمشده، داده‌های دورافتاده و وجود هم‌خطی چندگانه بین متغیرها این ماتریس را تحت تأثیر قرار داده و به تبع آن تحلیل مدلیابی معادلات ساختاری متأثر می‌شود. از این‌رو، واریانس داده‌ها قبل از هر اقدامی برای انجام تحلیل نیاز است. در این پژوهش برای ارزیابی نرمال بودن تک متغیری، شاخص‌های چولگی و کشیدگی برای متغیرهای مشاهده‌پذیر استفاده شده است. چولگی و کشیدگی توزیع‌ها در دامنه قرار داشت (جدول ۱). چو و بتلر (۱۹۹۵) نقطه برش ± 3 را برای مقدار چولگی مناسب می‌دانند. همچنین با بهره‌گیری از نمودارهای تک متغیری و نمودارهای پراکندگی چندگانه دید بصری مناسبی از عدم وجود داده‌های پرت (که به صورت ۲ انحراف معیار از میانگین تعریف می‌شود) به دست می‌آید.

جدول ۲. ماتریس ضرایب همبستگی متغیرهای پژوهش

Table 2. Correlation Matrix of Research Variables

Variables	1	2	3	4	5	6	7
1. Disconnection & Rejection	1						
2. Impaired Autonomy & Performance	0.42**	1					
3. Other-Directedness	0.38*	0.51**	1				
4. Hypervigilance	0.32*	0.39*	0.47**	1			
5. Impaired Limits	0.44**	0.49**	0.36*	0.61**	1		
6. Peer Pressure	0.59**	0.47**	0.53**	0.41**	0.62**	1	
7. Cyberbullying Victimization	0.50**	0.38*	0.41**	0.66**	0.47**	0.64**	1

جدول ۲ ماتریس ضرایب همبستگی متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد که حاکی از روابط معنی‌دار بین متغیرهای برون‌زا، میانجی و درون‌زا هستند. بررسی ماتریس همبستگی بین متغیرهای مشهود حاکی از عدم وجود هم‌خطی چندگانه بین آنهاست. ضرایب همبستگی در دامنه ۰/۳۲ تا ۰/۶۶ قرار دارند. در صورتی که ضرایب همبستگی که بیش از $\pm 0/85$ باشند در تخمین صحیح مدل مشکل ایجاد می‌کنند.

در پژوهش حاضر، تحلیل داده‌ها با رویکرد دو مرحله‌ای (آندرسون و گرینینگ^۱، ۱۹۸۸) صورت پذیرفت. در مرحله اول، تحلیل عامل تأییدی^۲ برای ارزیابی برازش مدل اندازه‌گیری استفاده شد و در مرحله دوم با استفاده از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری، الگوی ساختاری فرضی مورد آزمون قرار گرفت. در مدل‌یابی معادلات ساختاری برای عملیاتی کردن هر متغیر مکنون^۳ حداقل به سه متغیر مشهود^۴ نیاز است. زمانی که متغیر مکنون موردنظر با استفاده از مقیاس‌های خودسنجی که حاوی تعداد قابل توجهی گویه است، اندازه‌گیری می‌شود، روش موسوم انتخاب سؤالات دارای بار عاملی بیشتر به‌عنوان متغیرهای مشهود (نشانگر) است. در پژوهش حاضر نیز چهار گویه با بار عاملی بیشتر به‌عنوان متغیر مشهود انتخاب شد.

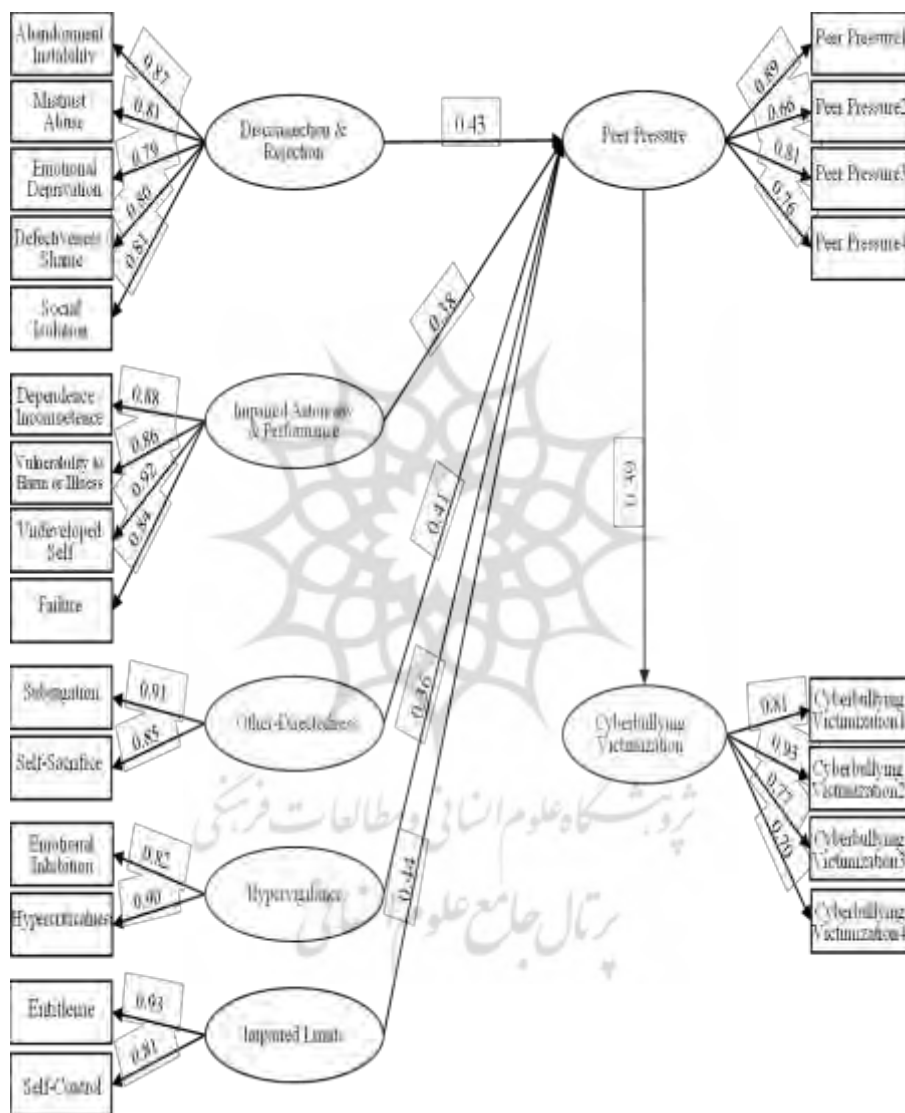
بررسی برازش مدل ساختاری نشان داد که شاخص نسبت کای اسکور به درجه آزادی $\left(\frac{\text{Chi-Square}}{\text{df}}\right)$ ۱/۸۱ و در محدوده مناسب (کمتر از ۲) و مقدار ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA) ۰/۰۶۲ و در محدوده برازش مناسب (کمتر از ۰/۰۸) قرار دارد. به‌علاوه مقدار ریشه میانگین مربعات باقی‌مانده (RMR) ۰/۰۶۴ و در دامنه پذیرش مدل (کمتر از ۰/۰۸) قرار دارد. در نهایت مقادیر شاخص برازش مقایسه‌ای (CFI)، شاخص برازش فزاینده (IFI) و شاخص برازش هنجار شده (NFI) به ترتیب ۰/۹۰، ۰/۹۱ و ۰/۸۹ است (کلاین، ۲۰۱۵).

مدل ساختاری فرضی به همراه ضرایب استاندارد در شکل ۲ به تصویر کشیده شده است که مشاهده می‌شود طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه به‌عنوان متغیر برون‌زا بریدگی و طرد، خودگردانی و عملکرد مختل، دیگر جهت‌مندی، گوش به زنگی بیش از حد و محدودیت‌های مختل به ترتیب با ضرایب استاندارد ۰/۴۳، ۰/۳۸، ۰/۴۱، ۰/۳۶ و ۰/۴۴ بر فشار همسالان تأثیر دارند. فشار همسالان نیز با ضریب استاندارد ۰/۳۹ بر قربانی قلدری سایبری اثر می‌گذارند. همچنین جهت

1. Anderson & Gerbing
2. Confirmatory Factor Analysis
3. Latent variable
4. Observed variable

بررسی اثرات غیرمستقیم از روش بوت استرپ استفاده شد که نتایج آن در جدول ۳ ارائه شده است.

شکل ۲. مدل ساختاری پژوهش

Figure 2. Structural research model

جدول ۳. نتایج آزمون بوت‌استرپ برای روابط واسطه‌ای

Table 3. Bootstrap Test Results for Mediating Relationships

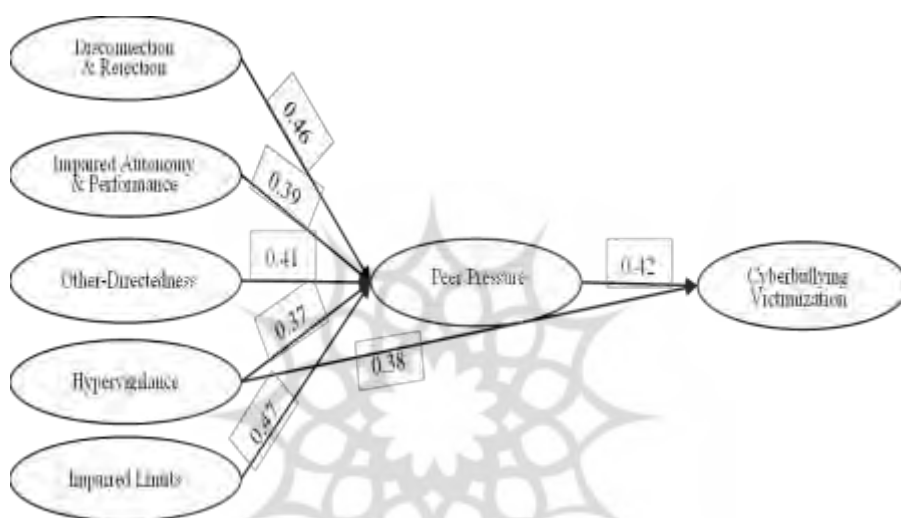
Path	Bootstrap CI (Lower)	Bootstrap CI (Upper)	Bias	SE	β	T	p-value
Disconnection & Rejection → Peer Pressure → Cyberbullying Victimization	-0.5761	-0.5318	0.004	0.015	0.49	8.44	0.001
Impaired Autonomy & Performance → Peer Pressure → Cyberbullying Victimization	-0.6214	-0.5899	0.006	0.018	0.59	9.16	0.001
Other-Directedness → Peer Pressure → Cyberbullying Victimization	-0.6393	-0.5814	0.005	0.013	0.56	9.05	0.001
Hypervigilance → Peer Pressure → Cyberbullying Victimization	-0.6148	-0.5045	0.002	0.010	0.48	7.94	0.001
Impaired Limits → Peer Pressure → Cyberbullying Victimization	-0.5931	-0.5692	0.006	0.018	0.51	8.65	0.001

در مدل‌یابی معادلات ساختاری پس از ساخت مدل و بررسی برازش آن، سؤال این است که آیا می‌توان با انجام برخی تغییرات، برازش مدل را بهبود بخشید؟ منظور از انجام برخی تغییرات، حذف یا اضافه کردن پارامترهای خاصی در مدل است که به شیوه قابل‌قبول‌تری تفسیرپذیر باشند. اطلاعات تشخیصی اصلاح مدل از طریق بررسی و آزمون آماره‌های باقیمانده^۱، شاخص‌های اصلاحی^۲ که بخشی از خروجی نرم‌افزار لیزرل را تشکیل می‌دهد، به دست می‌آید. بررسی‌های به‌عمل آمده نشان داد، اضافه کردن مسیری مستقیم که گوش به زنگی بیش از حد

¹. Residual Statistic

². Modification Indices

را به قربانی قلدری سایبری متصل کند می‌تواند مهمترین گزینه پیشنهادی برای اصلاح مدل باشد. این تغییر در مدل فرضی اعمال شد و برازش مدل اصلاح شده مورد ارزیابی قرار گرفت. نتایج حاکی از برازش بهتر مدل اصلاحی داشت. شکل ۳ ضرایب استاندارد شده برای این مدل را نشان می‌دهد.

شکل ۳. ضرایب استاندارد شده مدل اصلاحی

Figure 3. Standardized coefficients of the correction model

محاسبه شاخص‌های برازش مدل اصلاح شده نشان داد، تمامی شاخص‌ها نسبت به مدل قبلی بهبود یافته‌اند که شاخص‌های اصلاح شده در جدول ۴ قابل مشاهده هستند.

جدول ۴. شاخص‌های برازش مدل اصلاحی

Table 4. Fit Indices of the Modified Model

Chi-Square ⁽²²⁾	df	///df	RMSEA	RMR	CFI	IFI	NFI
1099.75	591	1.86	0.064	0.066	0.91	0.93	0.90

آزمون فرضیه‌های پژوهش به شرح جدول ۲ و اشکال ۲ و ۳ نشان داد، فرضیه اول مبتنی بر این‌که بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و قربانی شدن در قلدری سایبری رابطه مثبت و معناداری وجود دارد؛ در سطح $P < 0/05$ معنی‌دار است و لذا فرضیه اول پژوهش تأیید می‌گردد. به‌علاوه آزمون فرضیه دوم نشان داد بین فشار همسالان و قربانی شدن در قلدری سایبری در سطح $P < 0/05$ رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و لذا فرضیه دوم پژوهش تأیید می‌گردد. در نهایت آزمون فرضیه سوم نشان داد فشار همسالان در رابطه بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و قربانی شدن در قلدری سایبری در سطح $P < 0/05$ نقش میانجی ایفا می‌کند و لذا فرضیه سوم پژوهش مورد تأیید فرار می‌گیرد.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف ارائه الگویی از قربانی شدن دختران در قلدری سایبری، بر اساس طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با نقش میانجی فشار همسالان انجام شد. نتایج به‌دست‌آمده از تحلیل مدل مفهومی نشان داد طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه به‌طور مستقیم و غیرمستقیم (از طریق فشار همسالان) در تبیین تجربه قربانی شدن در فضای مجازی نقش دارند. به‌ویژه طرح‌واره‌هایی که به احساس ناامنی، طرد یا ناکامی در ارضای نیازهای اساسی روانی مرتبط هستند، می‌توانند زمینه‌ساز افزایش آسیب‌پذیری در برابر فشارهای همسالان و در نهایت قربانی شدن در محیط‌های مجازی شوند. این یافته‌ها مؤید آن است که بخش مهمی از آسیب‌پذیری روان‌شناختی نوجوانان در برابر خشونت سایبری، ریشه در الگوهای شناختی شکل‌گرفته در دوران کودکی دارد که در تعامل با فشارهای بین‌فردی نوجوانی فعال شده و به بروز رفتارهای منفعلانه، خودسرزنشگر یا تسلیم‌گرایانه در محیط مجازی منجر می‌شود.

مطابق نظریه طرح‌واره‌درمانی یانگ و همکاران (۲۰۰۳)، طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه ساختارهای بنیادین و پایداری هستند که به‌واسطه ناکامی در ارضای نیازهای هیجانی اولیه شکل می‌گیرند و در مواجهه با موقعیت‌های اجتماعی جدید فعال می‌شوند. همچنین، طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه به‌عنوان الگوهای ذهنی منفی می‌توانند ادراک فرد از خود، دیگران و روابط

اجتماعی را تحت تأثیر قرار داده و رفتارهای منجر به قربانی شدن را تسهیل کنند. در این راستا، طرح‌واره‌هایی چون طرد اجتماعی، بی‌اعتمادی/بدرفتاری و نقص/شرم، به‌ویژه در بستر تعاملات مجازی که کنترل اجتماعی کمتری بر آن حاکم است، می‌توانند احساس بی‌کفایتی، ناایمنی و وابستگی به تأیید بیرونی را در فرد افزایش دهند. چنین حالتی، نوجوان را مستعد پذیرش نقش قربانی در تعاملات برخط می‌کند؛ زیرا برای اجتناب از طرد یا حفظ تعلق گروهی، ممکن است پیامدهای منفی ارتباطات مخرب مجازی را بپذیرد یا نادیده بگیرد.

از سوی دیگر، نقش میانجی فشار همسالان در این پژوهش تأیید شد و نتایج نشان داد این متغیر می‌تواند به‌طور معناداری اثرات طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه بر تجربه قربانی شدن را تشدید کند. به‌طور مشخص، مسیر بریدگی و طرد از طریق فشار همسالان به قربانی شدن سایبری با ضریب $\beta=0/49$ و مقدار $T=8/44$ معنادار بود ($p<0/001$). همچنین خودگردانی و عملکرد مختل از طریق فشار همسالان با ضریب $\beta=0/59$ و $T=9/16$ بر قربانی شدن سایبری اثر گذاشت ($p<0/001$). در همین راستا، دیگرجهت‌مندی اثر غیرمستقیم معناداری با $\beta=0/56$ و $T=9/05$ نشان داد ($p<0/001$). علاوه بر این، گوش به زنگی بیش از حد از طریق فشار همسالان با $\beta=0/48$ و $T=7/94$ اثرگذار بود ($p<0/001$). نهایتاً محدودیت‌های مختل نیز با $\beta=0/51$ و $T=8/65$ بر قربانی شدن سایبری اثر غیرمستقیم معناداری نشان داد ($p<0/001$). این یافته‌ها بیانگر آن است که فشار همسالان به‌عنوان یک متغیر میانجی، مسیر بین طرح‌واره‌های ناسازگار و قربانی شدن سایبری را تسهیل و تقویت می‌کند و عملاً شدت اثر طرح‌واره‌ها بر آسیب‌پذیری نوجوانان را افزایش می‌دهد.

فشار همسالان به‌عنوان عاملی بیرونی، از طریق تقویت رفتارهای منفی یا ایجاد حس وابستگی و پذیرش اجتماعی می‌تواند فرد را به سمت رفتارهایی سوق دهد که احتمال قربانی شدن در فضای مجازی را افزایش می‌دهند. نوجوانانی که دارای طرح‌واره‌های ناسازگار هستند، در برابر نفوذ و تأثیر گروه همسالان آسیب‌پذیرترند. این مسئله به‌ویژه در دوره نوجوانی که نیاز به تعلق و پذیرش اجتماعی در اوج خود قرار دارد، از اهمیت بیشتری برخوردار است. در واقع، نوجوانانی که به دلیل وجود طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه احساس عدم کفایت یا طردشدگی می‌کنند، ممکن است در برابر تأثیرات همسالان حساس‌تر باشند و برای اجتناب از تنهایی یا جلب تأیید، به

خواسته‌های مخرب همسالان تن دهند. این موضوع با یافته‌های گیومی و کوالسکی (۲۰۲۲)، تران و همکاران (۲۰۲۳)، هالیدی و همکاران (۲۰۲۴)، کلسی و همکاران (۲۰۲۱)، دوستال و پیلکینگتون (۲۰۲۳)، وان رویان و همکاران (۲۰۲۴)، هنبگر و همکاران (۲۰۲۱)، سائو و همکاران (۲۰۲۴) همسو است که نشان دادند فشار همسالان نه تنها می‌تواند به‌طور مستقیم منجر به رفتارهای قلدری شود، بلکه از طریق تأثیر بر الگوهای شناختی و احساسی نیز رفتارهای قربانی شدن را تسهیل می‌کند. به‌طور خاص، فشار همسالان می‌تواند نگرانی‌های موجود در طرح‌واره‌های ناسازگار را تشدید کرده و به رفتارهای ناسازگارانه‌ای بیانجامد که فرد را در معرض خطر بیشتری قرار دهند. این یافته‌ها حاکی از آن است که در محیط‌های برخط، مرز بین قربانی و عامل قلدری، سیال‌تر از محیط‌های فیزیکی است و نوجوانانی که دچار ضعف در مرزبندی روان‌شناختی خود هستند، ممکن است به سادگی در نقش قربانی گرفتار شوند.

از منظر کاربردی، نتایج این پژوهش نشان داد طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و فشار همسالان نقش معناداری در تبیین قربانی شدن سایبری دارند. بنابراین، مداخلات روان‌شناختی می‌تواند با تمرکز بر اصلاح طرح‌واره‌های ناسازگار (مانند بریدگی و طرد، خودگردانی مختل و دیگر جهت‌مندی) از طریق درمان‌های شناختی- طرح‌واره‌ای، آسیب‌پذیری نوجوانان و جوانان در برابر قلدری سایبری را کاهش دهند. همچنین یافته‌ها نشان داد فشار همسالان نقش واسطه‌ای مهمی در این رابطه ایفا می‌کند. از این‌رو، طراحی برنامه‌های آموزشی در مدارس و دانشگاه‌ها که بر کاهش تأثیرپذیری منفی از گروه همسالان و تقویت مهارت‌های اجتماعی سازگارانه تمرکز دارد، می‌تواند از تجربه قربانی شدن در فضای مجازی پیشگیری نماید. علاوه بر این، یافته‌های پژوهش ضرورت توجه به ارتقاء سواد رسانه‌ای و آگاهی دانش‌آموزان و دانشجویان از پیامدهای فشار گروهی در فضای مجازی را نشان می‌دهد که می‌تواند به‌عنوان رویکردی پیشگیرانه در سطح نظام آموزشی اجرا شود.

پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی همراه بود. از جمله، ماهیت مقطعی مطالعه، امکان استنباط رابطه علی بین متغیرها را محدود ساخت. به‌علاوه، به علت مسائل اجتماعی شرکت‌کنندگان

امکان دارد نخواهند با جزییات به گزارش رویداد بپردازند. سوم، تمرکز بر جامعه آماری دختران در یک منطقه خاص، تعمیم‌پذیری نتایج را کاهش می‌دهد.

در نهایت، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی، از طرح‌های طولی، نمونه‌گیری متنوع از نظر جنس، بافت فرهنگی و اجتماعی و نیز روش‌های ترکیبی کمی و کیفی استفاده شود. بررسی نقش تعدیل‌گر حمایت اجتماعی یا مهارت‌های خودتنظیمی می‌تواند به توسعه مدل‌های جامع‌تری از قربانی شدن در قلدری سایبری منجر شود. همچنین پژوهش‌های مداخله‌ای با تمرکز بر اصلاح طرح‌واره‌ها و کاهش فشار همسالان، می‌تواند اثربخشی عملی یافته‌های این پژوهش را در بستر واقعی آزمون کند.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان، این مقاله حامی مالی و تعارض منافع ندارد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

- آهی، قاسم، سلیمی‌زاده، محمدکاظم، و برجعلی، احمد. (۱۳۸۵). هنجاریابی نسخه کوتاه پرسشنامه طرح‌واره یانگ. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی.
- بشرپور، سجاد. و زردی، بهمن. (۱۳۹۸). خصوصیات روان‌سجی مقیاس تجربه قلدری- قربانی سایبری در دانش‌آموزان. *روانشناسی مدرسه*، ۸(۱)، ۴۳-۵۷. <https://sid.ir/paper/216690/fa>
- حبیبی کلپیر، رامین. و صیادی، صادق. (۱۴۰۰). تأثیر انسجام خانوادگی و گروه همسالان با رفتارهای قلدرانه دانش‌آموزان. *مطالعات جنسیت و خانواده*، ۹(۱)، ۹۳-۱۱۳. <https://dor.isc.ac/dor/dor/20.1001.1.25381938.1400.9.1.4.6>
- Ahi, Q., Salīmizādeh, M. K., & Barja'ī, A. (2006). *Standardization of the short form of Young Schema Questionnaire*. Master's thesis, Allameh Tabataba'i University. (In Persian)
- Akhter, S. (2020). Cyber victimization of adult women: A systematic review. *Journal of Interpersonal Violence*, 35(23-24), 5337-5358. <https://doi.org/10.1177/0886260517721172>
- Antoniadou, N., Kokkinos, C. M., & Markos, A. (2016). Development, construct validation and measurement invariance of the Greek cyberbullying/victimization experiences questionnaire (CBVEQ-G). *Computers in Human Behavior*, 65, 380-390. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.08.032>
- Baranoff, John & Oeil, Tian. (2007) Young Schema Questionnaire: Review of psychometric and measurement issues. *Australian Journal of Psychology*, 59(2), 78-86. <https://doi.org/10.1080/00049530601148397>
- Basharpour, S., & Zardi, B. (2019). Psychometric properties of the Cyberbullying/Victimization Experiences Questionnaire in students. *Journal of School Psychology*, 8(1), 43-57. <https://sid.ir/paper/216690/fa> (In Persian)
- Camerini, A. L., Marciano, L., Carrara, A., & Schulz, P. J. (2020). Cyberbullying perpetration and victimization among children and adolescents: A systematic review of longitudinal studies. *Telematics and Informatics*, 49, 101362. <https://doi.org/10.1016/j.tele.2020.101362>

- Cao, H., Wang, S., Zhou, N., & Liang, Y. (2025). From childhood real-life peer victimization to subsequent cyberbullying victimization during adolescence: A process model involving social anxiety symptoms, problematic smartphone use, and internet gaming disorder. *Psychology of Violence, 15*(1), 106–120. <https://doi.org/10.1037/vio0000548>
- Celsi, L., Paleari, F. G., & Fincham, F. D. (2021). Adverse childhood experiences and early maladaptive schemas as predictors of cyber dating abuse: An actor-partner interdependence mediation model approach. *Frontiers in Psychology, 12*, 623646. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.623646>
- Dostal, A. L., & Pilkington, P. D. (2023). Early maladaptive schemas and obsessive-compulsive disorder: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Affective Disorders, 336*, 42-51. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2023.05.053>
- Feng, R. Y., Knight, S., Bolton, V., Buchan-Pham, C., & Vitoroulis, I. (2024). Mental health and bias-based bullying and cyberbullying victimization among young adults with intersectional identities. *International Journal of Bullying Prevention, 1-9*. <https://doi.org/10.1007/s42380-024-00260-7>
- Giletta, M., Choukas-Bradley, S., Maes, M., Linthicum, K. P., Card, N. A., & Prinstein, M. J. (2021). A meta-analysis of longitudinal peer influence effects in childhood and adolescence. *Psychological Bulletin, 147*(7), 719. <https://doi.org/10.1037/bul0000329>
- Giumetti, G. W., & Kowalski, R. M. (2022). Cyberbullying via social media and well-being. *Current Opinion in Psychology, 45*, 101314. <https://doi.org/10.1016/j.copsy.2022.101314>
- Habibi Kalibar, R., & Sayyadi, S. (2021). The effect of family cohesion and peer groups on students' bullying behaviors. *Gender and Family Studies, 9*(1), 93-113. <https://dor.isc.ac/dor/dor/20.1001.1.25381938.1400.9.1.4.6> (In Persian)
- Halliday, S., Taylor, A., Turnbull, D., & Gregory, T. (2024). The relationship between traditional and cyber bullying victimization in early adolescence and emotional wellbeing: A cross-sectional, population-based study. *International Journal of Bullying Prevention, 6*(2), 110-123. <https://doi.org/10.1007/s42380-022-00144-8>
- Hellfeldt, K., López-Romero, L., & Andershed, H. (2020). Cyberbullying and psychological well-being in young adolescence: the potential protective mediation effects of social support from family, friends, and teachers. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 17*(1), 45. <https://doi.org/10.3390/ijerph17010045>
- Henneberger, A. K., Mushonga, D. R., & Preston, A. M. (2021). Peer influence and adolescent substance use: A systematic review of dynamic

- social network research. *Adolescent Research Review*, 6(1), 57-73. <https://doi.org/10.1007/s40894-019-00130-0>
- Kennedy, R. S., Dendy, K., & Lawrence, A. (2024). Trends in traditional bullying and cyberbullying victimization by race and ethnicity in the United States: A meta-regression. *Aggression and Violent Behavior*, 101958. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2024.101958>
- Lozano-Blasco, R., Quilez-Robres, A., & Latorre-Cosculluela, C. (2023). Sex, age and cyber-victimization: A meta-analysis. *Computers in Human Behavior*, 139, 107491. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2022.107491>
- Morris, H., Larsen, J., Catterall, E., Moss, A. C., & Dombrowski, S. U. (2020). Peer pressure and alcohol consumption in adults living in the UK: A systematic qualitative review. *BMC Public Health*, 20, 1-13. <https://doi.org/10.1186/s12889-020-09060-2>
- Nicol, A., Mak, A. S., Murray, K., Walker, I., & Buckmaster, D. (2020). The relationships between early maladaptive schemas and youth mental health: A systematic review. *Cognitive Therapy and Research*, 44, 715-751. <https://doi.org/10.1007/s10608-020-10092-6>
- Pilkington, P. D., Bishop, A., & Younan, R. (2021). Adverse childhood experiences and early maladaptive schemas in adulthood: A systematic review and meta-analysis. *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 28(3), 569-584. <https://doi.org/10.1002/cpp.2533>
- Santor, D. A., Messervey, D., & Kusumakar, V. (2000). Measuring peer pressure, popularity, and conformity in adolescent boys and girls: Predicting school performance, sexual attitudes, and substance abuse. *Journal of Youth and Adolescence*, 29, 163-182. <https://doi.org/10.1023/A:1005152515264>
- Singh, S., Saini, S., & Goyal, N. (2011). Development of peer pressure scale: reliability, validity and factor structure. *Indian J Heal Wellbeing*, 2(1), 162-165.
- Sojta, K., & Strzelecki, D. (2023). Early maladaptive schemas and their impact on parenting: Do dysfunctional schemas pass generationally? A systematic review. *Journal of Clinical Medicine*, 12(4), 1263. <https://doi.org/10.3390/jcm12041263>
- Talbot, D., Harvey, L., Cohn, V., & Truscott, M. (2024). Combatting comorbidity: The promise of schema therapy in substance use disorder treatment. *Discover Psychology*, 4(1), 64. <https://doi.org/10.1007/s44202-024-00179-6>

- Town, R., Hayes, D., March, A., Fonagy, P., & Stapley, E. (2024). Self-management, self-care, and self-help in adolescents with emotional problems: A scoping review. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 33(9), 2929-2956. <https://doi.org/10.1007/s44202-024-00179-6>
- Tran, H. G. N., Thai, T. T., Dang, N. T. T., Vo, D. K., & Duong, M. H. T. (2023). Cyber-victimization and its effect on depression in adolescents: A systematic review and meta-analysis. *Trauma, Violence, & Abuse*, 24(2), 1124-1139. <https://doi.org/10.1177/15248380211050597>
- Van Royen, A., Wante, L., & Braet, C. (2024). The role of early maladaptive schemas in late adolescents suffering from school burnout and depressive symptoms. *Journal of Affective Disorders Reports*, 17, 100815. <https://doi.org/10.1016/j.jadr.2024.100815>
- Young, J. E., Klosko, J. S., & Weishaar, M. E. (2003). *Schema therapy: A practitioner's guide*. Guilford press.

© 2026 Alzahra University, Tehran, Iran. This article is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0 license) (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

نویسندگان

e.soleimani@urmia.ac.ir

اسماعیل سلیمانی

دانشیار گروه روان‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران.

mi.jafarpour@urmia.ac.ir

میلاذ جعفرپوررضائی

دانشجوی دکتری روان‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران.

پروژه‌های علمی و مطالعات مروری
پرتال جامع علوم انسانی